

Styrelsen Informerar

- Nätverket söker ny koordinator! Se annons på hemsidan.
- Nätverkets årsmöte 2010 planeras tillsammans med Renare Mark Öst och föreläs förläggas till Norrköping.
- Ett tematiskt nätverk om sediment är på gång att starta. Kontaktperson: Ann-Sofie Wernersson Lst Västra Götaland
- Arbetet med att ta fram en ny hemsida och layout för nätverket har påbörjats.

/MARIA SUNDESTEN, ORDFÖRANDE

Nätverket Renare Marks nyhetsbrev distribueras till samtliga medlemmar i nätverket via e-post. Nätverket är öppet för alla intresserade. Enskilt medlemskap kan tecknas av alla, för företag finns korporativt medlemskap. Mer information finns på nätverkets hemsida eller kan fås genom att skicka e-post till nätverket. Bidrag till Nyhetsbrevet tas gärna emot.

Redaktion:

Krister Honkonen 031-368 10 69
krister.honkonen@fastighet.goteborg.se

Ingegerd Ask 08-688 67 40
ingegerd.ask@wspgroup.se

Maria Sundesten, 08-506 306 58
maria_sundesten@golder.se

Ansvarig utgivare:

Ordförande
Maria Sundesten, 08-506 306 58
maria_sundesten@golder.se

Nätverket Renare Mark
c/o Ekorola Ab
891 42 Örnsköldsvik
info@renaremark.se
www.renaremark.se

RENARE MARK SYD:

Studiebesök på Kristianstads gamla gasverk

Studiebesöket, med 33 deltagare, startade med att Anna Bryllert från Kristianstad kommun hälsade alla välkomna till Kristianstad. Sedan tog Mats Andersson från Länsstyrelsen i Skåne över som pratade om att gasverkstomten i Kristianstad är ett akut objekt i Skåne med dagens risker för människor och miljö. En ansökan om statligt bidrag kommer att skickas till Naturvårdsverket inom kort. Efter Mats pratade Patrik Möller från Kristianstad kommun om att området efter sanering bl.a. kommer att användas för parkeringsändamål till idrottsanläggningen som byggs ut och som ligger i områdets närhet. Anders Bank tidigare Hifab (nu på Structor Miljö Göteborg AB) var ansvarig för undersökning av området som utfördes februari 2008 till januari 2009. Gasverket, på en tomt om 25 000 m², med tillverkning av stadsgas hade sin verksamhet där under tiden 1902-1962. Biprodukterna vid tillverkning av stadsgas, som bestod av tjära, ammoniaksulfat och koks, kunde säljas.

Föroreningarna inom området består huvudsakligen av PAH men även arsenik, cyanid och bensen förekommer. Föroreningarna finns i jorden, i ytligt och djupt grundvatten och i delvis även i byggnadsmaterialen i befintliga byggnader. Det finns markförlagda cisterner inom området som innehåller stora mängder tjära. Riskerna med området är att föroreningarna är ytliga och att föroreningar sprids med grundvattnet. Inom fastigheten finns en 100 m djup grundvattenbrunn som kan medföra risker för spridning av föroreningar till det underliggande grundvattenmagasinet.

Sanering av området bedöms kosta mellan 30 och 95 miljoner kronor beroende på omfattning med urschaktning av 24 000 till 77 000 ton förorenade massor.

Efter föredragen gick vi alla ut i det fina vädret till området, och lite till för där väntade Mikael Dahlman från Kristianstad kommun som pratade kort om vallarna som skyddar staden. Flera nya vallar byggs nya och andra lagas. Kristianstad ligger lågt och måste skyddas mot framtida översvämningar från närliggande Helge å och Hammarsjön.

/JESPER KARLSTRÖM, ORDFÖRANDE RENARE MARK SYD

Laboratoriet berättar

DEN 19 MAJ bjöd Renare Mark Mälardalen tillsammans med ALS in till seminarium om ”analysmetoder och instrument kring ständigt aktuella miljöanalyser”. Arrangemanget drog en stor skara deltagare som kom från bl.a. myndigheter, konsulter och laboratorier.

Sture Grägg berättade om oljeanalyser och om ny metodik för bestämning av aromater C8-C10 som bygger på bestämning av 50 ämnen vilken ger lägre halter än tidigare metodik. Sture visade även hur man kan titta på sammansättningen i en oljeförening som förändras med tiden, bl.a. genom bakteriell nedbrytning av alifater. Därefter bjöd Douglas Baxter på show och visualiserade hur man genom att använda teknik med högre upplösning kan avgöra om medarbetarna har ätit för mycket till lunch (eller egentligen om man med olika vågar kunde skilja dem åt i vikt). Ytterligare ämnen på dagordningen var lakteter, de nya KM-värdena och krav på nya analysmetoder, samt lite om vilka föroreningar som kan förväntas finnas i mark efter olika verksamheter.

Efter seminariet bjöds på en smarrig buffé och deltagarna minglade och diskuterade vidare samt njöt av det fina kvällsvärdet på Tyréns altan.

/SOFIA FRANKKI, WSP ENVIRONMENTAL

Seminarium och Studiebesök i Fagervik den 22 september

NRM Norr ordnar ett seminarium följt av ett studiebesök vid den pågående saneringen vid Fagerviks industriområde i Timrå kommun. Seminariet fokuserar på omdisponering av massorna inom området och föroreningsproblematiken som framför allt är kopplad till kisaska. Seminariet innehåller föredrag bl a om områdets historik och Fagerviksprojektet, hantering av förorenade massor och tillstånden för omdisponeringssystem samt bedömning av kisaska och fiberbankar. Dagen avslutas med ett studiebesök. www.renaremark.se/regionalt/rmnorr/

Tips!

Tre nya avhandlingar som berör förorenade områden som har publicerats av Umeå Universitet och SLU

SOFIA JONSSONS arbete handlar om faktorer som styr behandlingsmetoder för persistenta organiska föroreningar som dioxiner och PAH:er. Behandlingseffektiviteten med fysikaliska och kemiska metoder styrs ofta av jordens organiska halt och finkornighet samt egenskaperna hos föroreningarna. Den organiska halten visade sig vara markant styrande för oxidation av lågmolekylära PAH:er, medan de större PAH:erna var starkt bundna redan vid låga organiska halter. Bindningsstyrkan påverkas också av föroreningarnas fettlöslighet (hydrofobicitet).

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:umu:diva-21040>

ANDREAS DROTTS resultat i sin avhandling om kvicksilverförorenade sediment presenterades senast på årets Värmöte, Stockholm Universitet av handledaren Ulf Skyllberg. Studien baserar sig på prover från kvicksilver förorenade sediment med olika källor och i olika akvatiska miljöer över landet. Resultaten visar att %MeHg (metylkvicksilver) av totalt Hg, ger ett robust mått på MeHg-produktion som kan användas för jämförelse både inom och mellan platser. För en förbättrad riskbedömning av kvicksilverförorenade sediment rekommenderas att koncentration och löslighet av (MeHg) mäts.

<http://diss-epsilon.slu.se/archive/00001990/>

KRISTINA SUNDQVIST har studerat källor för dioxiner och andra persistenta organiska föroreningar i Östersjön, och har identifierat och beräknat av källbidrag med hjälp av mönsteranalys och receptormodellering. Högst dioxinhalter i strömming återfinns i södra Bottenhavet och här återfinns också Stora sedimentområden med förhöjda halter. En av källorna är klorfenoler som tidigare använts för träskydd. Att det finns höga halter av dioxiner från historisk klorfenolanvändning visar att läckage från förorenade markområden nära vatten orsakar lokala eller regionala förhöjningar av föroreningsnivån i sediment.

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:umu:diva-22266>

Nätverket söker koordinatör

Nätverket Renare Mark söker en ny koordinatör för verksamheten. Koordinatören är arvoderad och utgör navet i föreningens verksamhet och har som främsta uppgift att på uppdrag av styrelsen samordna, planera och genomföra aktiviteter inom nätverket.

Ansökan senast 2009-10-15.

Läs hela annonsen på

www.renaremark.se/jobb/

Studiebesök vid Gusums Bruk med Renare Mark Öst den 28 september

Påverkan från framförallt stoftutsläpp av metaller från smältverket i Gusum uppmärksammades redan på 80-talet. Föreningar som förekommer är bl a koppar, zink, tenn och PCB. Under dagen kommer vi få se några av de föreningspåverkade platserna samt få ta del av undersökningar som gjorts i mark, grundvatten, livsmedel, byggnader och sediment samt en epidemiologisk hälsoeffektundersökning. Gusums fd bruk planeras att åtgärdas med start hösten 2009.

www.renaremark.se/regionalt/rmeast/

NORDROCS 2010

Den 3:e versionen av NORDROCS går av stapeln i Köpenhamn. Abstracts och Papers efterfrågas till den 31 januari 2010. NORDROCS söker även sponsorer, intresserade är välkomna att kontakta organisationskommittén.

www.renaremark.se/nordrocs2010/

Seminarier om skälighet och riskvärdering

Den 26 november arrangerar Nätverket Renare Mark ett seminarium i Göteborg om Skälighet och Riskvärdering i efterbehandlingsprojekt. Seminariet vill ge ökad kunskap om skälighet och riskvärdering i samband med förorenade områden genom att:

- förklara vad begreppen betyder
- diskutera vad som är ekonomiskt och miljömässigt försvarbart att kräva av industrier m fl avseende hur bidragspengar används
- höra vad lagen säger och hur den används av myndigheter och miljödomstol i tillsynsändamål

www.renaremark.se/arkiv/gbg091126/

Det händer i nätverket

22 september

Studiebesök Fagervik
Renare Mark Norr

28 september

Studiebesök Gusums bruk
Renare Mark Öst

3 november

Årsmöte
Renare Mark Norr

26 november

Seminarium om Skälighet och Riskvärdering
Göteborg

Mars 2010

Renare Marks vårmöte
Norrköping

September 2010

NORDROCS
Köpenhamn

Konferens

In-situ thermal soil remediation – status, theory and in practice

10 september. Søborg, Danmark

Arrangör: Krüger

www.renaremark.se/konferenser/

ATV-möten hösten 2009

30 september: Variationer af vandspejl

28 oktober: Jordforeningsssager

4 november: Kortlægning af jordforening og brug af kvalitetsstyring

25 november: Jord i råstofgrave

www.atv-jord-grundvand.dk/

Riskpoint International Workshop

5-6 oktober, Lyngby, Danmark

www.miljoringen.no/

under Kurs og Konferanser

6th International SedNet conference

The Role of Sediments in Coastal Management

7-8 oktober, Hamburg

www.miljoringen.no/

under Kurs og Konferanser

Under Ytan

21-22 oktober, Bålsta

Arrangör: Sweco

<http://adata.attraction.se/sweco/>

under Ytan

GreenRemediation

Internationell konferens om hållbar marksanering

9-10 november, Köpenhamn

www.polytec.dk/GreenRemediation

Kurstips

Riskbedömning av förorenade områden

14-15 september, Sollentuna

Arrangör: SGF

www.swedgeo.se under

www.swedgeo.se under kurser/konferenser

Grundläggande statistik inom förorenade områden

6-7 oktober, Sundsvall

Arrangör: FRIST och SGI

www.swedgeo.se under

www.swedgeo.se under kurser/konferenser

Efterbehandling av förorenade områden

4-5 november, Stockholmstrakten

Arrangör: SGF

www.swedgeo.se under

www.swedgeo.se under kurser/konferenser

Miljöundersökningar och in situ behandling

9-11 november, Karlstad

Arrangör: GeaWelltech

www.geawelltech.se